

TA'LIM TIZIMIDA MASOFAVIY TA'LIMNING IMKONIYATLARI

Shernafasova Husniyo Ravshanbekovna
Urganch Davlat Pedagogika Instituti
Pedagogika kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ta'lim jarayonida, dars mashg'ulotlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarning ishlatilishi o'qishga bo'lgan talabalarning qiziquvchanligini, mustaqil ishlarning samaradorligini oshiradi. Mazkur maqolamizda oliy ta'lim muassasalarida o'qituvchilar pedagogik faoliyatida internet texnologiyalaridan foydalanish va masofaviy ta'limning ahamiyati xususida bayon etiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, masofaviy o'qitish, videokonferensiya, internet texnologiyalari, masofaviy ta'lim

Asosiy qism: Bugungi kunda ta'lim tizimida ta'limning maqsadi va vazifalarini amalga oshirishga alohida e'tibor berib kelinmoqda. Buning isbotini esa biz ta'lim sohasida olib borilayotgan yangi islohatlar va o'zgarishlar orqali ko'rishimiz mumkin. Kompyuter axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan birgalikda ta'lim sohasida, talabalarning o'qish va ta'lim olishiga yangi imkoniyatlarni taqdim etadi.

Masofaviy o'qitish – o'zaro ma'lum bir masofada internet texnologiya yoki boshqa interaktiv usullar va barcha o'quv jarayonlari komponentlari maqsad, mazmun, metod, tashkiliy shakllar va o'qitish usullariga asoslangan talaba va o'qituvchi o'rtasidagi munosabat. Bugungi kunda butun dunyoda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari keng ko'lamda rivojlanmoqda.

Masofaviy ta'lim (MT) — bu axborot va kommunikatsiya texnologiyalari internet, elektron pochta, video konferensiya, audio, video ma'lumotlar va multimedia o'quv qo'llanmalariga asoslangan uzoqdan turib o'qitish, o'rgatish usulidir. MT da talabadan doimiy faoliyat interaktiv o'qitish talab etiladi. Bu esa mutaxassisning bilimi va qobiliyatini sifat xususiyatlarini oshiradi. Masofali o'qitishda o'qituvchi va talaba bir-biridan ancha uzoqda joylashgan holda ishlaydi. Lekin ular maxsus usullar yordamida tashkil etilgan o'quv kurslari, nazorat formalari, elektron pochta yordamidagi kommunikatsiya usullari va boshqa Internet texnologiyalari yordamida doimiy o'zaro aloqada bo'lishadi. Internet-texnologiyalar asosida masofali ta'lim, bu professional ta'limning zamonaviy universal shakli bolib, u o'rganuvchilarning individual so'rovlariga va ularning mutaxassisliklariga mo'ijallangan. Masofaviy o'qitish barcha xohlovchilarga o'zlarining individual xususiyatlariga muvofiq professional darajalarini oshirish imkoniyatini beradi. O'qitishning bunday usulida tinglovchi o'quv-metodik materiallarni aniq bir vaqtlarda mustaqil tarzda, interaktiv

rejimda o'zlashtiradi, test sinovlaridan o'tadi, o'qituvchi rahbarligida nazorat ishlarini bajaradi va "virtual" o'quv guruhidagi boshqa tinglovchilar bilan o'zaro aloqa qiladi.

Masofaviy o'qitishning quyidagi afzalliklari ajralib turadi:

- tinglovchilar sonini oshishi;
- fan sohalaridagi ilg'or o'qituvchilar, olimlarning ma'ruza ishlariga jalb etilishi;
- turli davlatlardagi tinglovchilar va o'qituvchilarning birlashuvi;
- o'quv jarayonining faol o'qitish usullari va yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llagan holda tashkil etilishi;
- tinglovchilarning bevosita kommunikatsiya yangiliklarini o'zlashtirishi.

MT texnologiyasi o'tgan asrning boshlaridan beri ko'rib kelinadi.

Masofaviy ta'limning an'anaviy kunduzgi o'qitishdan farqli jihati shundaki, u o'quv jarayonining quyidagi shakllarini o'quv muassasasidan tashqarida amalga oshirish imkonini beradi:

- o'quv materialining o'qituvchi tomonidan tushuntirilishi;
- maslahatlar (individual va guruhli);
- o'qituvchi bilan tinglovchilar orasida butun o'quv davri mobaynida o'zaro muloqot;
- muhokamalar, testlar o'tkazish;
- tadqiqotchilik va ijodiy xarakterdagi qo'shma topshiriqlarni bajarish.

Tinglovchilar vaqtining katta qismi o'quv-uslubiy kompleks materiallarini mustaqil o'rganishga sarflanadi. Bunda ta'lim talaba va o'qituvchining doimiy o'zaro munosabatlari telekommunikatsion texnologiya vositalari (elektron pochta, e'lonlar doskasi, chat, forum, videokonferensiya) yordamida amalga oshiriladi.

Har qanday oliy o'quv yurtida masofaviy ta'limni joriy etish murakkab jarayon bo'lib asosan quyidagilarni talab etadi:

1. Professor-o'qituvchilar tarkibini yangi texnologiyalarni tadbiiq etishga ma'naviy-ruhiy tayyorlash.

2. Professor-o'qituvchilar tarkibini kompyuter savodxonligi, Internet, yangi axborot texnologiyalari (MS Word, PP, Excel, IE) bo'yicha o'qitish va malakasini oshirish.

3. Oliy o'quv yurti ichki huquqiy-me'yoriy va reglamentlovchi bazasini ishlab chiqish, joriy etish va MT ni amalga oshirish.

4. Masofaviy ta'lim tizimini, elektron kurslarni sotib olish yoki yaratish masalalarini hal qilish Oliy o'quv yurtlarida, masofaviy ta'limni to'g'ridan-to'g'ri, birdan hech qanday oldindan tayyorgarlik ishlarisiz tashkil etib bo'lmaydi. Shu sababli internet texnologiya asosida masofaviy ta'limni tashkil etishda har qanday oliy o'quv yurti oldida masofaviy ta'lim elementlarini o'quv jarayoniga tadbiiq etish bo'yicha

erishilgan amaldagi tajribalar asosida rivojlangan davlatlarda qo'llaniladigan MT tizimidan farqli quyidagicha aniq vazifalar qo'yilmog'i lozim:

1. Talaba va o'qituvchi o'rtasidagi real bog'lanish vaqtini oshirish.
2. Har bir talaba (talaba) bilan individual ishlash vaqtini ko'paytirish. Bunda MT talabalarining ko'pchiligini yoshi kamida 25 yoshdan yuqori bo'lishini hisobga olib, o'qituvchidan katta yoshdagilarni o'qitish bo'yicha alohida malaka talab etilishini hisobga olish zarur.
3. Talabalarni o'zaro muloqatidagi o'quv muhitini yaratish.
4. Masofaviy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy, axloqiy- tarbiyaviy masalalarni to'g'ri hal etish, ya'ni ta'limni tarbiyadan uzilib qolishiga yo'l qo'yimaslik zarur. (E'tiborga olish lozimki, ko'pgina chet el oliy o'quv yurtlarida ta'lim tarbiya bilan qo'shib olib borilmaydi, birinchi navbatda ta'limga ko'proq ahamiyat qaratishadi.)

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi. Adabiyot jamg'armasi, 2006.
2. Djuraev R.X. Ta'limda interfaol texnologiyalar. – Toshkent. "Sano - Standart" MCHJ bosmaxonasi, 2010.
3. Ismoilova. Tarbiyaviy ish metodikasi. T., "Istiqlol", 2003
4. Innovatsion ta'lim texnologiyalari / Muslimov N.A., Usmonboeva M.X., Sayfurov D.M., Turaev A.B. - T.: "Sano standart" nashriyoti, 2015.
5. Кларин М.В. Слагаемое педагогической технологии.–М.: «Педагогика», 1989. – 192 с
6. Usmonboyeva M., Holiqova Z. Interfaol metodlar: mohiyati va qo'llanilishi / Met.qo'll. - T.: Nizomiy nomli DTPU, 2013.